

Fenomén násilí v současném islámu

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 7507R041 – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Martina Trojanová**
Vedoucí práce: PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Science, Humanities
and Education

The Phenomenon of Violence in Contemporary Islam

Bachelor thesis

Study programme: B7507 – Specialization in Pedagogy
Study branches: 7507R041 – German Language for Education
6107R023 – Humanities for Education

Author: **Martina Trojanová**
Supervisor: PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Trojanová**
Osobní číslo: **P12000731**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání**
Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Fenomén násilí v současném islámu**
Zadávací katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Studentka bude pravidelně konzultovat s vedoucím práce své představy o formě a obsahu díla, podle pokynů vedoucího.
2. Metody: Interpretace textu, historicko-kritické posouzení vybraných pramenů islámské víry, kompilace prostudované odborné literatury.
3. Cíl práce: Cílem bakalářské práce je zodpovědět otázku, v jaké ideové perspektivě ospravedlňují vybrané islámské skupiny násilí. Druhou otázkou je, jak na tyto ideologické projevy rámcově reaguje Západní společnost.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ABD AL-ATI, Hammüda a Charif BAHBOUH. **Zaostřeno na islám: boj kultur a proměna světového řádu.** Nové, přeprac. a opr. vyd. Překlad Bob Hýsek. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010, 203 s. ISBN 978-80-904373-6-4.

HUNTINGTON, Samuel P. **Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu.** Vyd. 1. Praha: Rybka, 2001, 447 s. ISBN 80-861-8249-5.

FLEISSIG, Jiří a Charif BAHBOUH. **Malá encyklopedie islámu: boj kultur a proměna světového řádu.** Vyd. 1. Praha: Dar Ibn Rushd, 1993, 188 s. ISBN 80-900-7673-4.

POTMĚŠIL, Jan a Charif BAHBOUH. **Šaría: úvod do islámského práva.** 1. vyd. Překlad Bob Hýsek. Praha: Grada, 2012, 203 s. ISBN 978-802-4743-790.

WARNER, Bill a Delphine MINOUI. **Právo šaría pro nemuslimy: vzepřela jsem se krutým tradicím.** 2., upr. vyd. Překlad Bob Hýsek. Brno: CSPI, 2015, 69 s. Klokán (Alpress). ISBN 978-80-88089-02-5.

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
Katedra filosofie

Datum zadání bakalářské práce:

15. ledna 2015

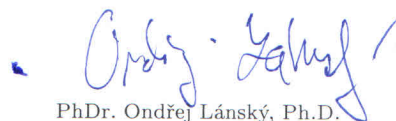
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2016

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 16. června 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 11. 7. 2016

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, doc. PhDr. Davidu Václavíkovi, Ph.D., za věnovaný čas při konzultačních hodinách, za podporu a poskytnuté rady.

Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším za podporu a to nejen při psaní bakalářské práce, ale při celém studiu.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá otázkou násilí v islámu. Hlavním cílem práce je analyzovat islám ve vztahu k násilí a válce, a zodpovědět otázku zda je islám militantním náboženstvím, jak nám prezentují média. V úvodu práce je věnována pozornost pojmu násilí, jeho definicím a druhům. Násilí je nahlíženo z pohledu soudobé společnosti a z pohledu náboženství. Druhá kapitola práce se věnuje koncepci džihádu a analyzuje postoj islámu k násilí, válce a toleranci k jiným náboženstvím. Třetí a poslední kapitola se zabývá postojem západní společnosti k islámu. Věnuje se také analýze současných proudů islámu a v této souvislosti pojednává o nedávných událostech tzv. „Arabského jara“.

Klíčová slova: násilí, svatá válka, globalizace, islám, džihád, medializace, Západ, Islámský stát, Arabské jaro, terorismus, muslim

Annotation:

This bachelor thesis deals with the question of violence in Islam. The main objective is to analyse Islam in relation to violence and war and to answer the question, whether Islam is a militant religion, presented to us by the media. The introduction is devoted to the term violence, its definition and types. Violence is viewed from the perspective of a contemporary society and from the perspective of religion. The second chapter focuses on the idea of jihad and analyses the approach of Islam to violence, war and tolerance of other religions. The third and final chapter deals with the attitude of the Western society to Islam. The chapter also addresses the analysis of current Islam branches and in this context, discusses the recent events of the Arab Spring.

Keywords: violence, holy war, globalization, Islam, jihad, media coverage, West, Islamic state, Arab Spring, terrorism, Muslim

Obsah

Seznam obrázků	10
1. Úvod	11
2. Vymezení pojmů	15
2.1. Násilí	15
2.2. Násilí jako znak soudobé společnosti	16
2.3. Náboženské násilí	17
3. Islám	22
3.1. Násilí v islámu	22
3.2. Pojetí džihádu v islámu	23
3.3. Postoj moderního islámu k válce a násilí	27
4. Islám a západní společnost	31
4.1 Střet civilizací	31
4.2. Soudobý islám	33
4.3. Arabské jaro	37
5. Závěr	41
Seznam použité literatury	43
Seznam obrázků	46

Seznam obrázků

Obrázek 1 — Logo iniciativy Islám v ČR nechceme [1]	12
Obrázek 2 — Lidová básnička Běžel zajíc kolem plotu [2]	13
Obrázek 3 — Titulní strana kontroverzního francouzského časopisu Charlie Hebdo [3]	20

1. Úvod

V české společnosti se patrně ještě nikdy nehovořilo o islámu a jeho kultuře, jako je tomu v posledních letech. Denně vidíme ve zprávách a na internetu zprávy, články a analýzy, jež jsou mnohdy pouhou dezinformací, třebaže nemusí jít o úmysl. Islám a jeho kultura se stala mediálně atraktivním tématem a fenomén tzv. „uprchlické krize“, který nejen v české společnosti vytváří napětí, tento trend posílil. Česká společnost se s islámem často seznamuje prostřednictvím jednostranného a odborně chabého obrazu, který navozuje staronovou xenofobní představu islámu jako čehosi brutálního, nevyzpytatelného a nekompatibilního s uhlazeným, spravedlností a humanitou protepleným ideálem západní demokracie.¹ Vysoce postavení politici vydávají nepoučená prohlášení a profesionální intelektuálové, samozvaní „politologové“, se s neuvěřitelnou lehkostí vyjadřují k tomuto světovému náboženství a politickým událostem, protože sází na skutečnost, že „široká veřejnost“ mu moc nerozumí a že ke společenským vědám se může vyjadřovat každý. Islám a jeho kultura podle nich prý ohrožují naši civilizaci.

Veřejně vystupující iniciativa, *Islám v ČR nechceme*², která působí už od roku 2009, usiluje o zastavení šíření islámu na území České republiky. Jedním ze spoluzakladatelů je Martin Konvička, který stál také u zrodu politického hnutí *Blok proti islámu*.³ IVERN.CZ se na jejich webových stránkách sama prezentuje jako největší neustranná platforma na českém internetu, která dává prostor k vyjádření všem, kromě projevu nenávistných útoků. Přitom navštívíme-li webový portál, můžeme sledovat zaujaté a manipulativní články, mnohdy plné polopravd, které podněcují českou společnost k nenávistnému jednání. Tato iniciativa odkazuje na články, diskuze, videa, propagační plakáty, dění v politické sféře, různé konference a analýzy týkající se buď hrozby tzv. „islamizace Evropy“ nebo odkazů na osobnosti – české politiky (Klára Samková), ex-muslimy (Hamel Abdel-Samad) nebo i světové osobnosti (Nicolai Sennels nebo Bill Warner), kteří zaujímají negativní postoj proti islámu a ten veřejně a bez servítků prezentují. Naopak ostře kritizuje tato internetová platforma např. organizaci Hate Free nebo jiné české politiky, kteří se islámu zastávají nebo jen popírají falešné a zkreslené

---

¹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015. Orient (Academia). S. 14.

² *Islám v ČR nechceme* [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/>

³ *Islám v ČR nechceme* In: *WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie* [online]. aktualizováno 26. 6. 2016. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Isl%C3%A1m_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_nehceme

informace o islámu, které ovládají českou neinformovanou společnost. Tato organizace má stoupající počet sympatizantů a stala se i mezi lidmi na Facebooku velice populární. V prosinci 2010 měla facebooková skupina 55 000 příznivců, v roce 2014 vzrostl počet sympatizantů na dvojnásobek a v roce 2016 než byla stránka zrušena, se činila přes 164 000 příznivců a odpůrců islámu.⁴

Obrázek 1 — Logo iniciativy Islám v ČR nechceme [1]

Trendem se stává přirovnání islámu k totalitárním ideologiím 20. století, např. nacismu, které provází výčet údajných společných znaků. Ministerstvo zahraničních věcí na podobné trendy reagovalo prohlášením: „Česká republika odsuzuje jakékoli srovnávání islámu s nacismem, pokládá to za nepřijatelné a vyzývá k mezináboženskému dialogu.“ Zarážející jsou také výroky našeho pana prezidenta Miloše Zemana, který doporučuje všem muslimům odejít z Evropy. Na webových stránkách nazory.aktualne.cz sdělil: „Každý má žít ve své původní zemi. Něco jiného je cestovat a poznávat jiné kultury a něco jiného ve své původní vlasti pro její prospěch pracovat. Myslím, že tito lidé by měli žít ve svých zemích, tam praktikovat svoje náboženství a nepokoušet se narušovat normální život v zemích, které mají jinou kulturu.“⁵ Na námitku redaktorky, že původními zeměmi by byla spíše Francie, Německo, Británie nebo Švédsko namísto Alžírsko, Mali nebo Lybie, odpověděl: „Jejich

---

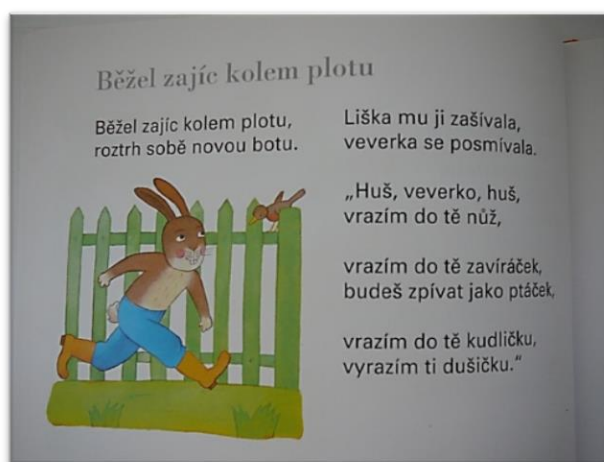
⁴ Islám v ČR nechceme In: *WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie* [online]. aktualizováno 26. 6. 2016. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Isl%C3%A1m_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_nehceme

⁵ FENDRYCH, Martin. *Zemanův džihád: Český prezident by z Evropy vyháněl muslimy* [online]. [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: <http://nazory.aktualne.cz/komentare/v-parizi-proti-dzihadu-zeman-by-z-evropy-vystehoval-muslimy/r~3852daa899c211e486b9002590604f2e/>

původními zeměmi nadále zůstávají Alžír, Libye nebo, chcete-li, Mali z prostého důvodu, že je tam jakási genetická závislost. Čech zůstává Čechem i tehdy, když žije ve Francii.“ Takto se veřejně projevuje prezident České republiky, který odkazuje na jakýsi normální život a české hodnoty, které vyzdvihuje nad hodnoty islámského způsobu života. Již třetí generace muslimů žijící ve Francii, Nizozemí či Německu, měla s tamějšími společnostmi celý soubor problémů, a tyto společnosti zase s nimi. Jako už tolikrát v dějinách mezi nimi došlo v k vzájemnému porozumění a sotva by se dnes mnozí Francouzi nebo Britové nechali poučovat, že si neměli muslimy do své země pouštět.

Téměř denně vidíme v televizních zprávách nebo novinách případy znásilnění, krádeže, útoky na seniory nebo šikanu ve školách. Násilí není pojem, s kterým jsme se seznámili prostřednictvím islámu, ale je součástí každodenní reality. Česká společnost často poukazuje na to, že v islámu je dovoleno trestání žen fyzickými tresty, místo aby se zaobírala tím, že např. za rok 2015 se stalo obětí domácího násilí v celé České republice více než 1 300 žen, v předchozích letech bylo číslo ještě o pár desítek větší.⁶ V knížce Česká říkadla, písničky a pohádky, která je určena primárně dětem, se objevila básnička, jejíž text nabádá k násilí. Česká společnost to ospravedlňovala tím, že pochází z lidových básní starých 100 let, které za tu dobu prošly vývojem a dnes už je najdeme v upravené verzi. Když ale někdo uveřejní text z Koránu, který je vytržený z kontextu, už se nikdo nezabývá jeho historickým pozadím a okolnostmi, za kterých vzniknul.

Obrázek 2 — Lidová básnička Běžel zajíc kolem plotu [2]

⁶ Statistiky - Přehled o vykazání v ČR za celý rok 2015. In: *Domácí násilí* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/>

V posledních letech slýcháme o islámu nejvíce v souvislosti čím dál častějších teroristických útoků, ke kterým se hlásí *Islámský stát* (radikální skupina islámu). Tyto události poněkud posunuly myšlení západní společnosti. Islám je označován jako militantní a agresivní náboženství, které není slučitelné s hodnotami „křesťanské Evropy“. Křesťanství, judaismus a islám přitom patří do jedné skupiny tzv. abrahámovských náboženství a za svého zakladatele považují praotce Abraháma, věří v jediného boha, v poslední soud, a řídí se závaznými pravidly. Tak jako ve jménu islámu, tak i ve jménu křesťanství se vedly v minulosti nesčetné „svaté války“. Na světě žije více než 1,5 miliardy muslimů, musíme si tedy uvědomit, že neexistuje jen jeden snadno uchopitelný islám, tak jako neexistuje jen jedno křesťanství. V každém náboženství můžeme najít celou řadu proudů a interpretací. Tím, že označíme islám za problematický systém, spojíme ho nejlépe s pojmem, kterému dobře nerozumíme a do jisté míry ho zneužijeme, navozuje právě onu xenofobní představu naší společnosti.

Bakalářská práce se zabývá otázkou násilí v islámu. Hlavním cílem práce je analyzovat islám ve vztahu k násilí a válce. V úvodu práce je věnována pozornost pojmu násilí, jeho definicím a druhům, přičemž se soustředí na násilí v soudobé společnosti. V další části se věnuje náboženskému násilí. V této kapitole najdeme také stručný výčet událostí minulých let, kdy došlo k teroristickým útokům, které byly ospravedlňovány náboženstvím ať už křesťanstvím, judaismem, islámem či buddhismem nebo např. vojenskými režimy. Druhá kapitola práce se věnuje koncepci džihádu a analyzuje postoj islámu k násilí, válce a toleranci k jiným náboženstvím. Třetí a poslední kapitola se zabývá postojem západní společnosti k islámu. Věnuje se také analýze současných proudů islámu a v této souvislosti pojednává o nedávných událostech „Arabského jara“.

2. Vymezení pojmů

2.1. Násilí

Na násilí jako na pojem můžeme nahlížet různými způsoby. V jednotlivých definicích se promítá konkrétní realita a konkrétní úhel pohledu (lékařský, psychologický, kriminalistický, právnícký atd.). Světová zdravotnická organizace WHO definovala a popsala násilí v roce 1996 jako: „... úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti“.⁷

František Koukolík definuje násilí jako „takový druh lidského chování, které jiné lidi záměrně ohrožuje fyzickou újmou, pokouší se ji přivodit, nebo ji přivodí“ a zdůrazňuje, že „jeho míra roste natolik, že se hovoří o epidemii“.⁸

Násilí tedy nemá zdaleka jen fyzickou formu a odborníci hovoří dále nejen o násilí psychickém a sociálním, ale dokonce i násilí institucionálním a mediálním. Proto je nutné obsah pojmu rozšířit nebo zpřesnit tak, aby bylo vždy zřejmé, kterou z forem násilí máme právě na mysli, nebo použít širšího pojmu týrání.⁹ Podle výzkumu Charlese Tillyho můžeme rozdělit násilí do tří skupin podle příčiny vzniku.¹⁰ První skupina vědců zastává názor, že násilí je podmiňováno myšlenkami a postoji, které jsou v naší společnosti všeobecně platné. Druhá skupina vědců přisuzuje násilí lidské přirozenosti a třetí pro nás zajímavá skupina chápe násilí jako souhru společenských faktorů a sociálních interakcí. Současné násilí je závislé na dění lokální i světové společnosti, které proměňují charakter státu, území, bezpečnosti a dalších klíčových pojmů.¹¹ V otázkách násilí vždy hraje nějakou roli politická moc, ačkoli nemusí jít o její záměr. Hannah Arrendtová odmítá postavení násilí v zakládání a udržování státu a tvrdí, že každá vláda je založena na moci

---

⁷ JIŘÍK, Jakub. *Násilí ve zdravotnických zařízeních a způsoby jeho zvládnutí* [online]. 2007. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Lékařská fakulta v Hradci Králové. S. 10. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

⁸ KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouřivá moc: o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha: Makropulos, 1996. S. 200.

⁹ JIŘÍK, Jakub. *Násilí ve zdravotnických zařízeních a způsoby jeho zvládnutí* [online]. S. 10. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

¹⁰ SVORNÍK, Petr. *Násilí a politično* [online]. 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. S. 13. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z:

https://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

¹¹ Tamtéž. S. 13.

a násilí je jen pouhým prostředkem, který musí být ospravedlněn nějakým určitým cílem.¹²

2.2. Násilí jako znak soudobé společnosti

„Podle M. Castellse či S. Sassenové vznikají v globalizačních procesech nové geografie nerovných politicko-ekonomických vztahů a ekonomické moci.“¹³ Strukturální změny, související se soudobou globalizací, posilují nejistoty v mnoha oblastech sociálního jednání, rozhodování a utváření budoucnosti. Rozdílné sociálně prostorové pozice v globálním rozvrstvení ovlivňující např. národní stát, politickou či ekonomickou sílu a vliv určité národní společnosti způsobují narůstání konfliktního napětí a globální nerovnosti.¹⁴

Za rizikovou společnost můžeme označit každé společenství, kde najdeme ekologické, kulturní, technické, ekonomické a politické nerovnosti, konflikty a kontrasty, které způsobují globální krizi. Sociolog Martin Shaw považuje za základ těchto sociálních krizí například enormní poškozování lidských práv, zneuznání principů mezinárodního společenství, konflikty zájmů umocněné globální vzájemnou závislostí a silami mezinárodního systému.¹⁵ Na globální krizi se dále podílí medializace konfliktů, katastrof, hladomorů, chudoby, útlaku, epidemií či ekologické devastace.

Kalderová chápe pojem této „nové války“ jako násilný konflikt, kde namísto armád států jsou hlavními aktéry civilisté.¹⁶ Příčinou je ztroskotání plnění funkce ochrany bezpečnosti občanů ze strany státu. Dalšími faktory, které posilují rostoucí násilí a síťový organizovaný zločin jsou sociální nerovnosti, masivní růst nezaměstnanosti a migrace z venkova do měst. Násilí je používáno jako prostředek politické mobilizace, zaměřené proti civilnímu obyvatelstvu, s cílem politické kontroly území pomocí teroru: masakry jsou tedy záměrnou strategií politické kontroly.¹⁷ Postupující sociálně-organizační rozdrobenost má za vinu růst sociálních rizik, nejistot, napětí a konfliktů a sociálního vyloučení v chudých rozvojových i bohatých vyspělých společnostech. Sociální dopady

---

¹² SVORNÍK, Petr. *Násilí a politično* [online]. S. 14. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

¹³ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. V Praze: Karolinum, 2008. S. 370.

¹⁴ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. S. 370.

¹⁵ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. S. 373.

¹⁶ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. S. 374.

¹⁷ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. S. 375.

této situace mají za vinu narůstání politického extremismu, fundamentalismu, etnického a teroristického násilí, které mohou zapříčinit destabilizaci demokratické veřejnosti, posilování státní centralizované policejní moci nebo cenzury. Státy se tak zabývají otázkami narůstajícího rasismu a xenofobie, místo aby se zabývaly příčinami globální ekonomické migrace, dneska již často zmiňovaným fenoménem „uprchlické krize“.

Významný vliv na společnost má kvalita veřejné sféry a veřejné komunikace, lokálních a globálních médií, informační komunikace nebo jejich alternativních forem. Právě demokratický nesouhlas, kritický dialog, názorové konflikty, spolupráce i konfrontace mezi institucionalizovanými a individuálními, formálními a neformálními aktéry nadnárodní společnosti i vlastní komplementárnost kosmopolitizace zdola a shora přinášejí mnohá rizika a napětí, ale také nové možnosti podílet se při utváření společného světa a jeho budoucnosti.¹⁸

2.3. Náboženské násilí

Přítomnost náboženského násilí jsme si začali znovu plně uvědomovat v posledních letech, když jsme např. v hrůze sledovali televizní záběry z útoku 11. září 2001 na Světové obchodní středisko v New Yorku. Spojené státy nicméně čelily už předtím řadě teroristických útoků z nichž některé byly nábožensky motivované, např. atentáty na americká velvyslanectví v Africe, které se odehrály v roce 1998, bombové útoky spáchané roku 1997 na interrupční kliniky v Alabamě a Georgii, atentát na americkou základnu v Dahránu v Saúdské Arábii roku 1996 či tragické zničení federální budovy v Oklahoma City v roce 1995 nebo výbuch ve Světovém obchodním středisku z roku 1993, což bylo předzvěstí hrůzy, která se stala ani ne o osm let později.¹⁹ V těchto násilných činech hráli významnou roli američtí náboženští extremisté (včetně křesťanských milicí, hnutí Křesťanská identita a různých křesťanských protiinterrupčních aktivistů). S terorem a násilím se setkali také Francouzi, když čelili bombám v metru, které rozmístili alžírští islámští aktivisté, Britové zase čelili výbuchům nákladních automobilů nebo autobusů, které odpalovali irští katoličtí nacionalisté, a Japonci nervovému plynu, jež v chodbách tokijského metra vypustili členové hinduisticko-budhistické sekty. V Indii ve městě Dillí byly nastraženy bomby od sikhských

---

¹⁸ ŠUBRT, Jirí. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. S. 379-380.

¹⁹ JUERGENSEMEYER, Mark. *Teror v myslí boží: globální vzestup náboženského násilí*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politika a náboženství. S. 21-22.

a kašmírských separatistů, a na Srí Lance byly celé obvody města Colomba zničeny tamilskými a sinhálskými militanty. Egypťané musí žít s hrozbou islámských útoků na kavárny a výletní lodě, Indonésané zasáhly útoky vedené proti nočním klubům na Bali, které spáchali aktivisté s vazbami na al-Káidu. Alžíráné přišli o vesnice, které se staly terčem útoků údajně spáchaných stoupenci Fronty islámské spásy. Izraelci i Palestinci čelí hrozbám jak islámských, tak i židovských extremistů.

Na Blízkém východě jsou teroristické útoky pro mnoho obyvatel způsob života. Kromě toho, že k teroristickým útokům dochází ve stejném čase, jedná se o skutky násilné a nábožensky motivované. Hlavním cílem je vyvolat v lidech strach. Mark Juergensmeyer definuje ve své knize *Teror v mysli boží* slovo „teror“ (pochází z latinského *terrere*) jako „přimět k třesení“. Veřejné reakce na násilí – ono „třesení“, jež terorismus vyvolává – je součástí významu samotného výrazu terorismus. Násilným aktům přisuzujeme označení, jež z nich činí akty terorismu. „Jedná se o ničivé skutky páchané veřejně a bez jasného vojenského účelu, jež mají za následek rozšířený pocit strachu.“²⁰

Tyto strašné skutky jsou pak často ospravedlňovány náboženstvím, o kterém se mnozí domnívají, že má být zdrojem klidu a pokoje – nikoli hrůzy. Náboženství může poskytnout lidem, kteří se takových věcí dopouštějí nejen ideologii, ale i motivaci a organizační strukturu. V našich dějinách jsme se setkali i s jakýmsi „státním terorismem“, který neměl jasný vojenský účel a jehož cílem bylo podrobit si obyvatelstvo tím, že mu bude nahánět strach. Zmínit bychom mohli například Stalinovy pogromy či vládou podporované eskadry smrti v El Salvadoru, genocidní vraždění Rudých Khmérů v Kambodži nebo etnické čistky v Bosně a v Kosovu.²¹

Terorismus bývá nejčastěji spojován s násilím, jehož se dopouštějí nějaké znevýhodněné skupiny, které se zoufale snaží vydobýt si alespoň minimální moc a vliv. Některé se pro jejich ospravedlnění schovávají za náboženství, jiné jsou zase inspirovány cíli veskrze sekulárními a motivují je levicové ideologie jako např. Světlou stezku, skupinu Tupac Amaru v Peru, ultralevicovou teroristickou organizaci JRA (Rudá armáda v Japonsku) nebo RAF (Rote Armee Fraktion) v Německu.²²

---

²⁰ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 23.

²¹ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 21-22.

²² JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 24.

Podle časopisu Times došlo v posledních desetiletích 20. století k vzestupu náboženského násilí po celém světě, kdy na seznamu teroristických skupin v USA roku 1980 stálo jen jedno náboženské uskupení a o 20 let později tvořil tento seznam více než polovinu uvedených skupin.²³ Podle statistiky Evropského policejního úřadu (Europolu), uveřejněné roku 2010 byli za nejvíce teroristických aktivit ve Spojených státech odpovědny Latinoameričané s 42%, islámským radikálům připadá jen 6% a židovským 7%.²⁴ Že je terorismus celosvětový, nikoli muslimský fenomén dokazují údaje podle Global Terrorism Database, exkluzivního střediska oficiálně podporovaného vládou USA, kdy v roce 2013 došlo v západním světě ke 239 teroristickým útokům, z nichž pouze dva spáchali muslimové.²⁵ Za většinu z nich odpovídají neznámí pachatelé, následovani separatisty, levicovými extremisty, pravicovými extremisty, protestanty a dalšími. Přesto máme tendence se zaměřovat na teroristické skupiny podněcované náboženským přesvědčením.

Nahlédneme-li do dějin náboženských tradic – od biblických válek přes křížácké výpravy až např. k dnešním aktům mučednictví např. skupiny Hamás – vidíme, že násilí tyto události neodmyslitelně provázelo. Právě historickými událostmi z násilné minulosti náboženství bývají současné akty násilí ospravedlňovány. Měli bychom tedy rozlišovat mezi náboženstvím a terorem, jemuž náboženství slouží jako ospravedlnění, organizace a světonázor. Ospravedlňuje-li se násilí náboženstvím, vyplývá odtud, že náboženství je prostě využíváno k politickým cílům? Náboženství je vnímáno v různých částech světa jako ideologie veřejného řádu – zvláště v rámci nábožensko-nacionalistických hnutí – v němž jsou náboženské a politické ideologie navzájem propleteny.²⁶ Je tudíž zapotřebí klást si otázku, proč se náboženský terorismus projevil právě v tento konkrétní okamžik dějin

Bombový útok ve vlacích v Madridu roku 2004, útok na redakci Charlie Hebdo v Paříži roku 2015, listopadový teroristický útok na několika místech Paříže s nejméně 129 oběti nebo nedávná série atentátů v Bruselu. Tyto teroristické útoky, které se udály v rozmezí několika málo let, mají na svědomí islámští radikálové. Jedná se o případy nejen úmyslného ničení, nýbrž také krveprolévání, jež bylo pácháno způsobem obzvláště

---

²³ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 24.

²⁴ VESELÝ, Daniel. *Statistiky ukazují, že islámský terorismus není zdaleka největším nebezpečím* [online]. [cit. 2016-06-04]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/nazory/_zprava/daniel-vesely-statistiky-ukazuji-ze-islamsky-terorismus-neni-zdaleka-nejvetsim-nebezpecim--1445547

²⁵ TODENHÖFER, Jürgen. *Inside IS - 10 dnů v "Islámském státě"*. Vydání první. Praha: Ikar, 2015. S. 22.

²⁶ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 27

intenzivním a jasně viditelným. Všechny tyto skutky byly přímo plánovány s cílem maximalizovat brutální povahu násilí a s úmyslem vyvolat v ostatních hněv. Terče byly zvoleny tak, aby byly co nejznámější a zároveň působily bezpečně – letiště, noční klub nebo uzly hromadné dopravy. Útoky byly kromě toho načasovány s cílem zaručit přítomnost co možná největšího množství lidí na místě, proti němuž byl útok vedený. Podstatou těchto konstruovaných událostí je ochromit mysl diváků a doslova je hypnotizovat.²⁷ Každé vraždění a mrzačení je násilné, ale nepostihuje pouze ty, kterým je následně udělen trest smrti, nýbrž mají také druhotný dopad, neboť tím jak demonstrativně působí, vyvolávají pocity zhnusení a nenávisti v lidech, kteří se stávají jejich svědky. Útok na redakci Charlie Hebdo v Paříži ospravedlňuje jemenská odnož Al-Kaidy, která se k teroru přihlásila, jako důsledek znesvěcení jejich muslimských svátostí.²⁸

Obrázek 3 — Titulní strana kontroverzního francouzského časopisu Charlie Hebdo [3]

Tyto sledy událostí připívají k tomu, že vyvstává falešný obraz islámu jako brutálního, netolerantního, nevyzpytatelného náboženství nekompatibilního s uhlazeným, spravedlivým a humánním demokratickým Západem. Výše zmiňované tragické události, jsou neustále propírány v tisku, dokonce si připomínáme i jejich výročí. Tyto události jsou ale pouhým zlomkem toho, kolik obětí v řadách muslimů přichází denně v arabských zemích o život. Jen v prvním týdnu Ramadánu tohoto roku přišlo

²⁷ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v myslí boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 158.

²⁸ *Teroristický útok ve Francii na redakci Charlie Hebdo*. [online]. [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/teroristicke-utoky-ve-francii/r~c93d1740a66a11e49e4b0025900fea04/>

v Sýrii o život přes 200 civilistů, při nedávném bombovém útoku v Bagdádu ztratilo život přes 200 obětí, nemluvě o letišti v Istanbulu, které se stává častým cílem Islámského státu.²⁹ Smutné je, že o těchto tragických událostech slýcháme jen zřídka, zatímco o vojenských razích např. nedávném vítězství USA nad islamisty u Fallúdzi se dočteme téměř všude.

---

²⁹ *Za první týden ramadánu zahynulo v Sýrii 224 civilistů, vrtulníky shazují barelové bomby* [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/158710-za-prvni-tyden-ramadanu-zahynulo-v-syrii-224-civilistu-vrtulniky-shazuji-barelove-bomby/>

3. Islám

3.1. Násilí v islámu

Ať už islámské náboženství sledujeme z jakékoli společenskovední perspektivy, vždy je třeba ho vidět v širším historickém kontextu a primárně se zajímat o to, jak se na daný problém dívají sami reprezentanti náboženství (kultury), jehož výseč sledujeme. I na islám je proto třeba nahlížet jako na vnitřně strukturovaný, nesmírně pestrý organismus, jehož součástí není jen Korán, věrouka nebo normativní právní systém, nýbrž onen komplex „žitého“ náboženství se všemi jeho místními specifiky a „úchytkami“ od normy, vyplývajícími z hodnot a tradic předislámských kultur a variability či plurality soudobých místních identit – rodových, kmenových, etnických, konfesijních, národních a dalších.³⁰

Islámské pojetí světa se k užití násilí v dějinách člověka staví bez morálního pohoršení, jako k něčemu, co to tu bylo, co není Bohu cizí a co je nezbytné k tomu, aby závěrečná Boží zvěst, prosazování ústy a skutky proroka Muhammada, měla naději na úspěch tváří v tvář úkladům nepřátel.³¹ Miloš Mendel popisuje, že islám podobně jako judaismus a křesťanství, v zásadě nepodporuje, ani nepožaduje násilí a nikde v Koránu nestojí, že by se teroristické akce měly oslavovat.³² Bůh je v Koránu soustavně vykreslován jako milosrdný a každá súra Koránu začíná formulací „Ve jménu Boha milosrdného, slitovného“. Veškeré pasáže nebo jednotlivé verše koránu, které bychom mohli považovat za agresivní, musíme nahlížet v dobovém kontextu – podobně jako obdobné agresivní verše Starého zákona nebo jako středověké texty o „spravedlivé válce“, jež k násilí ve jménu Boha a Krista vyzývají a Bibli ospravedlňují i genocidu celých „pohanských“ národů a etnik.³³ Korán odráží poměry své doby, reflektuje realitu a dobové problémy arabské společnosti 7. století našeho letopočtu jako i jiné základní texty judaismu a křesťanství.³⁴

Teolog Gustav Mensching chápal islám jako úsilí podrobit všechny země Alláhově vládě a tudíž vést válku s těmi částmi světa, které neovládá. Islám označuje za tzv. „prorocké náboženství“, které je vůči jiným intolerantní.³⁵ Islám rozděluje svět na

---

³⁰ MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2014. S. 11.

³¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. S. 23.

³² MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. Praha: Dingir, 2016. S. 264.

³³ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 264.

³⁴ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 265.

³⁵ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám - pokojný buddhismus? : Podpora násilí a jeho odmítání v náboženstvích*. *Religio: revue pro religionistiku*. 2002. 10(1). S. 46.

dvě části: území islámu (dár al-islám) a území války (dár al-habr). Příbytkem islámu se rozumí území, kde se uplatňuje islámská moc a Boží zákon – šarí'a. Zbytek zemského povrchu obývají jinověrci nebo lidé, kteří ještě Boha nepoznali. Muslimové věří, že toto území bude dříve či později pro islám získáno. Šafi'ovská právní škola připouští ještě třetí kategorii – území příměří a území dohody.

Že se islám asociuje s pojmy jako intolerance, násilí a svatá válka, ukázali studenti religionistiky a indologie v Tübingen v sociálně vědním průzkumu pod vedením Güntra Kehrerera, a srovnávali islám s buddhismem, který přirovnali k náboženství tolerantnímu a pokojnému.³⁶ Ohlédneme-li se ale do dějin moderního a urbanizovaného Japonska, upoutá naši pozornost jedna z nejdiskutovanějších událostí, která se stala na sklonku 20. století a za niž odpovídá skupina nazývaná Óm šinrikjó – odnož japonského buddhismu. Teroristický útok se odehrál v březnu roku 1995 v tokijském metru, kdy členové budhistické skupiny otevřeli několik nádob se sarinem, jedovatým plynem, a padlo za oběť tucet nevinných pasažérů.³⁷ I v buddhismu tedy můžeme nalézt násilné činy, které se nechaly inspirovat katastrofickým pojetím dějin, a vůbec poprvé bylo použito zbraní hromadného ničení.³⁸ Možná kdyby vzniklo v buddhismu více takových radikálních odnoží, které by měly na svědomí více teroristických útoků, začalo by se pak na buddhismus nahlížet stejně jako na islám - tedy na militantní a agresivní náboženství?

Moderní autoři používali teorii džihádu k tomu, aby zdůvodnili svou tezi o militantnosti a intoleranci islámu. Pokud by chtěl islám dosáhnout mírové spolupráce s ostatními náboženstvími, musel by se vzdát své nauky o džihádu.³⁹ To je nemožné, protože džihád úzce souvisí se základními hledisky islámu, např. s jeho monoteismem a učením o prorockém seslání. Kromě kultivace vlastní zbožnosti džihád zahrnuje také aktivní šíření islámu, především misí a agitací, ale třeba i silou.

3.2. Pojetí džihádu v islámu

Současný mediální obraz islámu u nás není ušetřen obecnějších zvrátů a trendů, ať se zaměříme na zpravodajství a publicistiku, knižní produkci nebo na virtuální svět internetu. Hluboce zakořeněné stereotypy v prezentaci islámu mají silnou

---

³⁶ LÖHR, Gebhard. Militantní islám.. *Religio: revue pro religionistiku*. S. 46.

³⁷ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 136.

³⁸ JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. S. 138.

³⁹ TIBÍ, Bassám. In: LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku* S. 48.

životaschopnost a jen nám potvrzují, že uváděním informací a věcných diskuzí na toto téma není nikdy dost. Právě onen pojem džihád, jeden z klíčových pojmů islámské věrouky, a zejména právní teorie, pilíř pohledu na svět a místo islámu v něm vyvolává u západní společnosti spoustu otázek.⁴⁰ Pojem džihád ve volném překladu znamená „úsilí o upevnění víry“, západními sdělovacími prostředky je prezentován jako „svatá válka“. Jedná se tedy o nepřesný překlad a svádí k domněnce, že jde o jakousi paralelu ke středověkému křesťanskému pojetí „spravedlivé války“ nebo permanentní pomsty muslimů vůči křesťanům, židům, ateistům a polyteistům.⁴¹ Také bosenský muslim Smail Balić potvrdil, že korektní překlad termínu džihád je „úsilí“, „maximální nasazení pro určitý cíl“ a zdůrazňuje důležitost nahlížení tohoto pojmu v historickém kontextu vzniku islámu.⁴² Vedle historických aspektů (vojenské úspěchy, politický a ekonomický rozkvět, obrana před evropským kolonialismem, rozsáhlá misijní činnost), nahlédneme na džihád jako na právní nástroj politické praxe i pojem teologický.⁴³ S. Balić zdůrazňuje zkoumáním džihádu ze všech jeho perspektiv, aby se v dnešní situaci více prosadily jeho mírové konotace a tím se ovlivnila transformace islámu.⁴⁴ Jednou z výrazných osobností a autorem mnoha odvážných reformistických studií je Šajch Mahmúd Šaltút, který zdůrazňoval, že ke koránskému textu je možné přistupovat z dvou různých metodologických pozic. Ve svém pojednání *Korán a boj* doložil, že v Koránu nikde není povoleno uplatňování násilí k šíření náboženství nebo k obrácení nemuslimů.⁴⁵ Šaltút ospravedlňuje násilí pouze v případech, kdy je muslimská obec sama napadena nebo jí hrozí, že bude obětí agrese.

Mendel, který se pojmem džihád zabýval ve své stejnojmenné knize, jej charakterizuje jako jedno ze základních nařízení a povinností, jejichž plnění je nezbytným předpokladem, aby se člověk nezbavil přirozeného a Bohem daného stavu *muslim*. „Základní povinností je odevzdávat se do vůle Boží – modlit se, zmiňovat Jeho „krásná jména“ a chvalořečit Mu, postavit se ve stanovených časech, dávat almužnu potřebným, vykonat alespoň jednou v životě pouť ke Ka'bě, konat dobro v souladu s islámským etickým kodexem a potírat zlo v sobě samém i zlo přicházející zvnějšku.“⁴⁶ Přísná

---

⁴⁰ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 32.

⁴¹ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 252.

⁴² LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 49.

⁴³ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 253.

⁴⁴ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 50

⁴⁵ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 50.

⁴⁶ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepte šíření víry*. S. 32.

hanbalovská právní škola jej uvádí jako šestý pilíř víry, naopak umírněnější výklady spatřují pod pojmem džihád vše, co posiluje individuální i kolektivní zbožnost, proto je potřeba na něj nahlížet jako na kamének v mozaice určité relativně ucelené náboženské doktríny, ale vzápětí je vždy nutno dávat ho do souvislosti s konkrétním historickým či politickým kontextem.⁴⁷ Problematika jeho výkladu už ve druhém století islámského letopočtu vedla k tomu, že klasická islámská exegetika i právní věda musely postupně zaujmout zásadnější stanovisko, tedy sjednotit výklady o džihádu a vymezit mu zcela jednoznačné místo v systému islámu.⁴⁸

Kořen slova dž-h-d v arabštině vždy souvisí s pojmy snaha, píle či úsilí. V konkrétním islámském smyslu se jedná o všestranné úsilí (jedince nebo obce) o co nejúspěšnější rozvoj, upevnění a rozšíření islámu. Džihád za Boha je úsilí v zájmu upevňování muslimské obce, prostřednictvím ochrany a šíření Boží zvěsti. Džihád může být veden proti vlastní sobeckosti či hříšnosti, proti pokušení našeptávajícího ďábla nebo proti viditelnému nepříteli muslimské obce.⁴⁹

Teologickým i právním významem džihádu rozumíme vynakládání úsilí v individuálním i kolektivním smyslu a všemi prostředky, které se volí podle podmínek. Nejvyšším cílem islámské obce je Boží vláda, které by mělo lidstvo dosáhnout v procesu všestranného džihádu, při kterém je možno volit mírové i násilné prostředky, případně kombinaci všech dostupných a účinných způsobů – počínaje prohlubováním vlastní zbožnosti, přes misijní činnost až po válku.⁵⁰ Protože v sobě pojem džihád skýtá několik aspektů šíření víry, ať se jedná o boj se zbraní v ruce nebo cestu ke spáse nebo očištění duše, rozlišují právní znalci (ulamá) čtyři roviny džihádu:

- džihád srdcem – úkolem muslima je neustálé prohlubování osobní zbožnosti, přemáhání hříchu a pokušení, kterým je Bohem neustále pokoušen;
- džihád jazykem – podporuje a šíří Pravdu misijní činností a poukazuje na špatnosti;
- džihád rukou – rozumíme jím především obecně záslužnou a charitativní činnost;

---

⁴⁷ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 32.

⁴⁸ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 33.

⁴⁹ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 34.

⁵⁰ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 34.

- džihád mečem – ve smyslu prosazování islámu různými podobami násilí, ať už represí vůči bezvěrcům na území islámu, vedením války za šíření víry, bojem proti strůjcům rozkladu zevnitř, nebo – a možná především – obranou vůči vnějšímu nepříteli.⁵¹

První verše k džihádu se týkají výhradně „džihádu srdce“ a pojednávají o vnitřním boji jedince, aby konečně sešel z cesty bludu a vstoupil na cestu jedivosti Boha.⁵² Mnoho koránských veršů a hadísů vzniklo pak po druhém roce hidžry, krátce po bitvě u pramene Badr, která se stala první velkou vojenskou výpravou v dějinách islámu.⁵³ Je tedy logické, že vykládání džihádu v prvním mekkánském období nebo v období, po prvním roku hidžry bude jiné, než kdy už byl Muhammad sebevědomým vojevůdcem muslimské obce s vysloveně politickými záměry.⁵⁴ V prvním období islámu byla představa džihádu spjatá s Muhammadovým pojetím, tedy že jim Bůh během bitvy pomůže. To byl důvod, proč chodili mudžáhidové (bojovníci) do boje, i když stáli proti znatelné početní převaze nepřítelů. Koránské verše také slibují bojovníkům odměnu, což by měl být posmrtný život a radovánky, které jej budou provázet. Muslimové tedy nebojují s cílem vlastního obohacení, ale bojují za místo v ráji, kam se vykonavatel džihádu bezpochyby dostane.

Některé fundamentalistické skupiny islámu chápou džihád rovněž jako permanentní odhalování odpadlictví v řadách muslimů.⁵⁵ Když se chtěl muslim zdržet džihádu, neměl pro něj Muhammad příliš pochopení. Nazýval je pokrytci nebo váhavci a jejich pochybnosti v několika verších kritizuje. V Koránu najdeme jak výzvy k účasti džihádu a posilování bojovného ducha ummy, tak i dostatek veršů a hadísů, které omlouvají muslimy objektivními důvody, proč se nemohou džihádu účastnit.

Tradice, které pojmem džihád míní především bezchybné a vroucné plnění náboženských a etnických povinností a pilování individuální zbožnosti se změnily teprve během křížových výprav západních křesťanů do Palestiny ve 12. a 13. století.⁵⁶ Termínu džihád se po této významné kapitole evropských dějin dostalo nového hodnocení jako obranná válka, po další staletí došlo k úpadku diskuzí o džihádu a do ideových koncepcí

⁵¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 34.

⁵² MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 40.

⁵³ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 40.

⁵⁴ JITMOUD, Linda Kay Kolocotronis. *An Intellectual Historical Study of Islamic Jihad During the Life of Muhammad and in the Twentieth Century*. In: MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 40.

⁵⁵ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 253.

⁵⁶ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 255.

muslimů se znovu zapojil až 18. – 19. století jako součást výkladu obrany islámu proti koloniálnímu pronikání. Ve 20. století se džihádu chopili ideologové fundamentalismu s ambicemi svrhnout sekulární režimy obviňované z propagace neislámských hodnot s cílem mobilizovat veřejné mínění. Džihád může prostřednictvím fatwy vyhlásit jen nejvyšší náboženský a zákonodárný orgán toho kterého státu – rada ulamá, která zplnomocní světskou vládu, aby džihád uskutečnila.⁵⁷

Muslimové zaujímají ke koncepci džihádu ambivalentní vztah. Idea džihádu ustupuje do pozadí, jestliže je společenská scéna plně pod kontrolou a necítí potřebu kvalitativní změny. Džihád se objevil v politicky a ekonomicky nestabilních obdobích nebo v situaci, kdy má politická konfrontace šanci, že se změní složky moci a společenské vztahy. Jedním z takových historických období je i naše současnost a džihád se stává prostředkem ideologického klání.⁵⁸ Dnes se nám slovo džihád vybavuje jen ve spojení s akty náboženských tradic či individuálního teroru, protože pro české sdělovací prostředky je to přirozeně zajímavější než konformní nebo lidové (alternativní) projevy individuální a kolektivní religiozity, onoho „žitého“ islámu, jež jsou pro islámskou kulturu typičtější, avšak jsou v zásadě apolitické, nenásilné, a proto mediálně nepřitažlivé. Současný terorismus ale nemá s islámem a džihádem příliš mnoho společného. Využívají ho fundamentalistické skupiny, které tvoří pouze okrajovou složku soudobého islámského myšlení a politického aktivismu.

3.3. Postoj moderního islámu k válce a násilí

Moderní autoři se opírají o teorii džihádu, aby zdůvodnili svou tezi o militantnosti a intoleranci islámu. Mensching na základě doložení súry 8,39 a 9,5 potvrdil, že výzvu k válce můžeme najít v samotném Koránu.⁵⁹ Korán a sunna označuje věčný boj věřícího s pokušením „velkým džihádem“, zatímco všechny ostatní varianty jsou pouze „malý džihád“.⁶⁰ Podle Miloše Mendela džihád ve smyslu války – ať je útočná, či obranná – je z právního hlediska chápán výhradně jako válka náboženská.⁶¹ Není typem sekulární války, která má za cíl rozšířit politický či mocenský vliv, rozhojnit bohatství, pokořit a zotročit obyvatelstvo nepřátelské země nebo získat přístup k moři. „Má-li džihád

---

⁵⁷ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 255.

⁵⁸ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 270.

⁵⁹ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 48.

⁶⁰ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 35.

⁶¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 35.

podobu války, pak je to válka za Boha, za šíření Jeho zjevení a získávání území, na němž má být nastolena Boží vláda. V tom smyslu je útočný džihád válkou spravedlivou a bohulibou.⁶² Pokud má válka jiné záměry je to trestuhodný čin, který je v rozporu s Boží zvěstí a vládce, jež takovou válku vede, je odpadlík, zasluhující dokonce horší trest než bezvěrec, který na islámském území zaútočí mečem nebo na islámskou víru slovem.⁶³ Odpovědí každého muslima na takovou bezbožnou válku je obranný džihád.

Moderní autoři poukazují na to, že islám připouští toleranci jiného náboženství, ale podle islámského pojetí rozlišuje mezi náboženstvími písemnými, např. Židů, křesťanů a Zabirů, a náboženstvími nevěřících, tzn. polyteismy.⁶⁴ Ve vztahu ke stoupencům nepísemných náboženství platil Alláhův příkaz, aby byli vyhubeni. Glasenapp poukazuje, že islám nebyl mnohdy tolerantní ani vůči písemným náboženstvím a proto hovoří všeobecně o intoleranci a militantnosti islámu, bez rozdílu o jaké náboženství se jedná.⁶⁵ Oponentem Glasenappovi by mohl být M. Šaltút, který se pokouší dokázat, že se dřívější muslimové zasazovali o ochranu nejen vlastního náboženství, ale také náboženských svatostánek Židů a křesťanů a z toho odvozuje, že islám chtěl žít s přívrženci jiného náboženství v míru.⁶⁶ Šaltút zásadně ovlivnil islámské myšlení 20. století. Jeho fatwy patří k těm nejlepším, co egyptský reformismus islámskému světu zanechal.⁶⁷ Šaltút připouští násilí pouze za účelem sebeobranu a nutné obrany muslimů proti vnějšímu nebezpečí a vylučuje užívání násilí k obrácení nemuslimů, protože násilně nemůže vzniknout víra skutečná, pouze její nápodoba.⁶⁸ A. E. Mayerová označuje Šaltútův traktát podle standardu mezinárodního práva za neakceptovatelný, protože za legitimní důvody k použití násilí se považuje např. odpor proti šíření islámu nebo znevažování islámských misionářů.⁶⁹ Proto je u takových muslimských traktátů třeba rozlišovat, co se rozumí pod sebeobranou, případně nutnou obranou, protože Šaltútovo pojetí legitimní sebeobranu částečně popírá mírové náhledy, které vyjadřuje na jiných místech svých pojednání.⁷⁰ Například v úvodní části svého traktátu praví, že Korán nepřipouští využívání vojenského násilí k získání statků tohoto světa.⁷¹ Rozlišuje tak nepřímo mezi spravedlivě použitým

---

⁶² MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 35.

⁶³ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 35.

⁶⁴ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 48-49.

⁶⁵ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 49.

⁶⁶ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 50.

⁶⁷ MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. S. 242.

⁶⁸ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 51.

⁶⁹ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 54.

⁷⁰ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 54.

⁷¹ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 55.

násilím k sebeobraně a neoprávněným násilím například k dobytí cizích území nebo získání materiálních statků.⁷² Nejen v islámu, ale v kterékoli jiné zemi, kde je násilí nutné k obraně nebo odvrácení agrese, se násilí nahlíží, že je v souladu s normami národního i mezinárodního práva.⁷³ Příkladem by mohly být nekonečné vojenské operace v Iráku vedené Spojenými státy v letech 2003 – 2011, které se domnívaly, že se v Iráku nachází zbraně hromadného ničení.

Ve spisu al-Džihád: al-farída al-ghā'iba (Džihád: Skrytá povinnost, 1981), kde jsou shrnuty výroky atentátníků bývalého egyptského prezidenta Sadata, se píše, že povinností každého muslima je sáhnout kvůli islámu po zbrani a neválečnický výklad pojmu džihád se bere jako vyhýbání se povinnosti bojovat.⁷⁴ Násilí je v první řadě zaměřeno proti vlastní vládě nebo proti vládám v islámských státech, které smíchaly muslimské zákony se západními.⁷⁵ Vůdci těchto států zasluhují podle džihádu trest smrti.⁷⁶

Učení o džihádu bychom mohli přirovnat k islámské verzi mezinárodního práva, ačkoli islámské mezinárodní právo se v mnoha aspektech odlišuje od moderního národního práva, protože islámské právo upravuje pouze vztahy v islámské oblasti vůči neislámské oblasti, zatímco moderní národní právo na takové rozlišení nebere ohled.⁷⁷ Moderní autoři rozumí naukou o džihádu normy, které upravují mezinárodní vztahy. A právě v dnešní době má nauka o džihádu sílu spoluurčovat národní právo a tím přispívat ke skutečnému mezinárodnímu právu, které nebudou jednostranně ovlivňovat západní představy. V situaci konfliktu mezi státy, by se mělo dbát na islámská pravidla práva ve válce.⁷⁸ Jako příklad pozitivního učení o džihádu bychom mohli uvést omezení násilí v iránsko-irácké válce v osmdesátých letech, kdy se Írán držel nauky o džihádu a vzdal se tak bombardování civilního zařízení v tzv. městské válce.⁷⁹ Na rozdíl od Iráku se zřekl použití otravných plynů, a co je důležité, že s iráckými otroky se zacházelo převážně humánně, což u jejich nepřátel rozhodně neplatilo. Aby Írán respektoval islámské právní předpisy, byl ochoten akceptovat značné vojenské nevýhody.

---

⁷² LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 55.

⁷³ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 54.

⁷⁴ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*.?. S. 51.

⁷⁵ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 51.

⁷⁶ LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 52.

⁷⁷ CHADDÚRÍ, Madžid. *The Law of War and Peace in Islam*. In: LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 56.

⁷⁸ KELSAY, John. *Islam and the Distinction*. In: LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 56.

⁷⁹ KELSAY, John. *Islam and the Distinction*. In: LÖHR, Gebhard. Militantní islám... *Religio: revue pro religionistiku*. S. 57.

Pozornost užití termínu džihád začíná patřit fenoménu jak pomocí islámské tradice zmírnit násilí a potlačit války, namísto stále ohrávaného klišé islámu jako násilného a intolerantního náboženství. Gebhard Löhr si myslí, že tento pohled by mohl podpořit i mezináboženský dialog s islámem, například o společné světové etice, kdy nestojí muslimští partneři hned od začátku v obranné pozici, ale jejich vlastní snahy se berou vážně a stávají se součástí dialogu. Na začátku osmdesátých let uspořádali John Kelsay a James Turner Johnson několik konferencí, kterých se zúčastnili západní a muslimští učenci, aby rekonstruovali historický vývoj obou tradic a vypracovali srovnatelné body a rozdíly mezi západními a islámskými právními představami o válce.⁸⁰ Tyto konference můžeme nahlížet jako začátek dialogu mezi Západem a islámem o právních představách o válce. Důležité při těchto konferencích je vymezení úrovně, na které mají konference probíhat, aby se při rozpravě západní a muslimští učenci vzájemně nemíjeli a nepoměřovali cizí tradice na základě vlastního měřítko.⁸¹

Když se snažíme analyzovat islám, musíme mít vždy na paměti obě strany mince. Ze strany nemuslimů slýcháme o islámu jako netolerantním a brutálním náboženství. Na druhé straně se domnívají muslimové, že za řadu jejich současných problémů může brutální, netolerantní a materialistický Západ. Když bychom se zabývali, které monoteistické a misijní náboženství je z historiografického a religionistického hlediska „mírové“, těžko bychom nějaké našli. Názor o mírumilovnosti křesťanství je třeba posuzovat opatrně, vezmeme-li v úvahu četné křížové výpravy nebo masakry, za kterými stála Svatá inkvizice. Ve jménu křesťanství proběhl ještě roku 1950 v Belgii poslední čarodějnický proces a v Papui-Nové Guineji byl zákon o čarodějnictví zrušen teprve roku 2013.⁸²

---

⁸⁰ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 57-58.

⁸¹ LÖHR, Gebhard. *Militantní islám... Religio: revue pro religionistiku*. S. 58.

⁸² BOUDA, Ondřej. *Papua-Nová Guinea zrušila zákon o čarodějnictví, ještě v únoru upalovali*. [online]. [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/asieaustralie/_zprava/papuanova-guinea-zrusila-zakon-o-carodejnictvi-jeste-v-unoru-upalovali--1218431

4. Islám a západní společnost

4.1. Střet civilizací

„*Svět islámu má krvavé hranice.*“ Tuto proslavenou větu vyřkl americký harvardský politolog Samuel Huntington ve svém článku pro časopis *Foreign Affairs* v roce 1993, o tři roky později vydal knihu *Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu*, jež se okamžitě stala světovým bestsellerem. Varuje v ní před možností střetů různých civilizačních okruhů – především „křesťanského a demokratického“, které staví proti autoritářským – hlavně islámským. Miloš Mendel hodnotí publikaci této knihy jako ve své době provokativní akademickou rozpravu, s níž se odborníci v USA i Evropě vyrovnali velmi rychle.⁸³

Huntingtonovým neskrývaným cílem bylo odpovědět na rostoucí nejistotu ohledně identity liberálně-demokratického Západu a Východu a jeho základní tezí je, že ostatní civilizace jsou více nebo méně nekompatibilní se „západní civilizací“.⁸⁴ Náboženství označuje za základní faktor ovlivňující rozvoj civilizace, protože jeho duchovní náboženské hodnoty, jež jsou základním elementem kolektivní identity, překonávají faktory etnicity, třídní, profesní či regionální loajalitu.⁸⁵

Jill Keppel tvrdí, že nástup teorie o střetu civilizací přichází, aby se na muslimský svět přeneslo strategické nepřátelství, jež tu zůstalo po desetiletích studené války, kdy je třeba se přeorientovat na novou hrozbu a přesměrovat proti ní výzbroj nahromaděnou proti hrozbě sovětské.⁸⁶ Paralela mezi nebezpečím komunismu a nebezpečím islámu budí iluzi, že nemusíme zkoumat povahu islámské hrozby, ale že můžeme použít koncepční schémata určená k výkladu minulého nebezpečí stejně dobře i k interpretaci značně odlišené reality nebezpečí nadcházejícího.⁸⁷

Západ usiluje o šíření vlastních hodnot demokracie a liberalismu jako hodnot univerzálních a ideologicky podírat svou vojensko-ekonomickou převahu, kterou vzbuzuje negativní reakce jiných civilizací. Huntington vnímá Západ jako dominantní velmoc ve všech mezinárodních spojenečtvích a bezpečnostních svazcích a – spolu s Japonskem – ve všech světových hospodářských institucích.⁸⁸ Ačkoli většina autorů

---

⁸³ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 249.

⁸⁴ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 250.

⁸⁵ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět*. S. 250.

⁸⁶ KEPEL, Gilles. *Válka v srdci islámu*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2006. S. 66.

⁸⁷ KEPEL, Gilles. *Válka v srdci islámu*. S. 66.

⁸⁸ BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. Politologická řada. S. 59.

Huntingtonovu hypotézu z akademických i ideologických pozic zpochybnila na základě toho, že Huntington svou typologii „civilizací“ založil na špatných předpokladech, školácky povrchní znalosti dějin, a dokonce náboženské a etnické geografie, mnohé události na světové scéně jako by mu stále dávaly za pravdu.⁸⁹ Tak se zrodila teze o nevyhnutelné „islamizaci Evropy“, která je zčásti důsledkem reálného sociálního napětí v kombinaci s akulturačními problémy přistěhovalců (také z islámských zemí) – ovšem v těch státech západní Evropy, kde pracovní síly „muslimského původu“ skutečně tvoří významnou menšinu.⁹⁰

Odlišná a značně komická je situace např. v České republice, která pro přistěhovalce z islámských zemí nebyla a dlouho ještě nebude atraktivní destinací, zato je v ní dostatek „znalců“ islámské kultury a víry, kteří varují před ztrátou české národní identity a údajně „judeo-křesťanské podstaty“ naší společnosti.⁹¹ Různá rčení o tom, že „co je české, to je hezké“ nebo z podobných stereotypů je i oblíbené tvrzení, že naše země nebo Praha leží v „srdci Evropy“. Jedná se většinou o archaické výrazy kulturního egocentrismu, stereotypy, které se sice vztahují na obyvatele našeho státu, avšak neplatí v politické a ekonomické sféře. Z geografického hlediska leží Česká republika skutečně ve středu evropského kontinentu, toto přirovnání má ale pro nás spíše emotivní a symbolický význam. Z historického hlediska nemají ale České země své dějiny spjaté s mořem, dálkami, objevitelskými plavbami, dynamickým obchodem hanzovních měst či středomořských městských republik a střetáváním se s cizokrajnými divy přírody a civilizacemi žijícími za vodním horizontem.⁹² Češi také nikdy neměli kolonie, proto nepatří k „velkým“ národům, na jejichž historickém odkazu leží odpovědnost za proces jednostranné kulturní globalizace.⁹³

Migrační vlny, kterou zažívá západní část Evropy zhruba od šedesátých let 20. století, byly české země ušetřeny právě díky své zeměpisné poloze.⁹⁴ S tím ale do budoucna nemůžeme počítat, protože jednak je od května 2004 Česká republika

---

⁸⁹ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2014. S. 131.

⁹⁰ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 132.

⁹¹ MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Překlad Vítězslav Čížek. Praha: Academia, 2007. Utváření Evropy. S. 9.

⁹² MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. S. 9.

⁹³ MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. S. 9.

⁹⁴ MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. S. 10.

plnoprávným členem Evropské unie a od prosince 2007 je rovněž součástí „schengenského prostoru“. Považujeme-li se za součást demokratické Evropy, měli bychom na islám nahlížet analyticky, ve vší komplexnosti a vrstevnatosti, a obeznámit se s historickými okolnostmi, za nichž se ve většině evropských zemí islám usadil. Například v Bosně, Bulharsku, Rusku nebo Albánii se v minulých stoletích utvořily a zakořenily muslimské komunity a staly součástí tamějších společností.⁹⁵ Česká republika se objektivně nevyhne určitému průniku islámu. Půjde o proces postupný, relativně pomalý, ale nezvratný a česká společnost by se na něj měla připravit po všech stránkách – politické, zákonodárné, vzdělávací, ekonomické a psychologické.

4.2. Soudobý islám

Po sledování vývoje současné politické scény má zásadní význam rozlišovat, zda se jedná o „islám“ nebo „islámy“.⁹⁶ Hovoříme-li o křesťanství obecně, nikdo z nás si ho jistě nepředstaví jen ve spojení s Irskou republikánskou armádou, radikálními hnutími „teologie osvobození“ v Latinské Americe nebo zbožnými srbskými šovinisty. Ovšem když někdo vysloví islám, první naše představa jsou zfanatizovaní muslimové v Evropě a islám jako archaický, netolerantní a brutální. Nikdo už se nepodívá z druhé strany, že za řadu současných problémů muslimů může netolerantní, nemorální, ateistický a materialistický (někdy křesťanský Západ), který začal v éře kolonialismu zasahovat do jejich záležitostí.⁹⁷

Západ posiluje měřítko mezi islámem a hrozbou když ho označuje za „militantní islám“, ale právě „militantní křesťanství“ a „militantní judaismus“ zavinily nestabilitu a troskotání muslimských společností: agrese a netolerance křesťanských křížáckých tažení a inkvizice, evropský kolonialismus, rozpad Osmanské říše a umělé vytvoření moderních států jako Irák, Libanon, Sýrie, Jordánsko a Palestina, zřízení Izraele, izraelská okupace západního břehu Jordánu a Gazy a napadení a okupace Libanonu nebo stupeň v jakém byl zájem na ropě určujícím faktorem v podpoře autokratických režimů.⁹⁸

---

⁹⁵ MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. 10.

⁹⁶ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 133.

⁹⁷ MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2014. S. 10.

⁹⁸ BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. S. 52.

Právě v dnešní rozjitřené době můžeme sledovat dynamiku politických a kulturních dějin dané oblasti v historické perspektivě s použitím jazykových prostředků a všech relevantních metod historiografie, pomocných věd historických, archeologie nebo kunsthistorie – ale v každém případě s úctou ke zjištěným faktům a následnou prací s nimi.⁹⁹ Bill Warner z Center for the Study of Political Islam (Centrum pro studium politického islámu) navštívil v roce 2014 Českou republiku a veřejně vystoupil se svoji přednáškou v Praze a Brně.¹⁰⁰ O jeho projev se jako o relevantní zdroj informací opírá i webový portál ivcm.cz. Už to nám může napovědět, že jeho výzkum je at' záměrně nebo fakticky zaměřen proti islámu.

Bill Warner je bývalý univerzitní učitel v USA, jeho hlavními obory jsou matematika a fyzika, náboženstvím se ovšem zabývá polovinu svého života. V deníku Parlamentní listy se nechal slyšet: „*Nezajímá mne náboženská část islámu, co má muslim dělat/nedělat, aby se měl zadobře s Alláhem. Zajímá mne, co islám říká o nás – káfirech (bezvěrcích), jaký máme status a jak se s námi má podle svatých textů zacházet. Zajímá mě politický aspekt islámu. Většina knih o islámu cituje slova tzv. „odborníků“. V CSPI jsou našimi odborníky Mohamed a Alláh. Hovoříme hlasem trilogie, za autority si tedy bereme Alláha a Mohameda,*“.¹⁰¹

Ve své přednášce neudělal nic jiného, než že na islám aplikoval statistiku. Hned na úvod nezapomněl zmínit, že se v současnosti jedná o třetí muslimskou invazi do Evropy, přičemž první se uskutečnila v roce 711 a druhá v roce 1453. Následně představil interaktivní databázi 548 bitev, které „vedli muslimové proti křesťanské Evropě“. Základní premisou celé přednášky bylo používat fakta, čímž ale limitoval všechny ostatní explanační roviny. Na základě matematických metod bagatelizoval veškeré historické odlišnosti výbojů, odlišnou historickou, civilizační a kulturní úroveň v různých historických etapách, odlišnou dřívější a současnou mentalitu lidí, globalizační vlivy nebo technologické vymoženosti.

Miloš Mendel zdůrazňuje, že nestačí jen popisovat zřetězení historických faktů, prostého výčtu bitev a mírových konferencí, třebaže tento „neopozitivismus“ či úcta

---

⁹⁹ MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. S. 10.

¹⁰⁰ WARNER, Bill. [Why Are The People Afraid]. In: *Facebook* [online]. 20. 3. 2016 v 22:54 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/hejobcane/videos/963256977093979/>

¹⁰¹ *Bill Warner, specialista na politický islám, poprvé navštívil ČR a založil zde celosvětovou organizaci*. [online]. [cit. 2016-05-30]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Bill-Warner-specialista-na-politicky-islam-poprve-navstivil-CR-a-zalozil-zde-celosvetovou-organizaci-338866>

k faktografii je základem historického řemesla.¹⁰² „*Studium islámu je ale třeba obohatit o další roviny výzkumu, jež nám mohou pomoci k poznání toho, jak islám jako neobyčejně živý souhrn duchovních a materiálních hodnot funguje v každodenní realitě, kolik jeho autonomních podob vlastně existuje, do jaké míry je to samo náboženství, co zásadně ovlivňuje sociální chování soudobých „islámských“ společností, a jaké jsou historické (kulturní) kořeny či motivace toho, jak se společnosti islámského světa chovají dnes, jak vypadá jejich duchovní vyžití či politická kultura.*“¹⁰³

Soudobý islám je nutno nahlížet z různých úhlů, přičemž bereme ohledy na historický, kulturní a teritoriální kontext. Jeho myšlenkové (teologické, politické) proudy tvoří spletitou síť, proto budeme hovořit ne o jednom „islámu“, ale o několika „islámech“. Tzv. „liberální islám“ zahrnuje názory, spisy vzdělaných intelektuálů žijících většinou na Západě nebo v islámském světě.¹⁰⁴ Duchovní představitelé jsou ochotni uvažovat o větší míře „zduchovnění“ či „teologizaci“ islámské doktríny a „humanizaci“ práva. Hlavním cílem je ovšem teoreticky vyřešit komplikovaný vztah mezi náboženstvím a sekulárním státem.

Dále rozlišujeme „středový proud“, který zahrnuje nábožensko-právní koncepty a představy obsažené převážně v traktátech a doporučeních (fatwách) právních autorit (ulamá), jejichž politická orientace a vztah ke státní moci se může lišit.¹⁰⁵ Jako příklad můžeme uvést dnes již zesnulého Muhammada Sajjida at-Tantáwího¹⁰⁶, který byl nejvyšší egyptský muftí v letech 1986-1996 a rektor v al-Azharu v letech 1996-2010.¹⁰⁷ Tantáwí byl názoru, že fatwy mají být relevantní k životu dnešních Egyptanů, mají odkazovat přímo na Korán a nemají být závazné pro někoho, kdo se s nimi plně neztotožňuje. Když se v Egyptě hojně diskutovalo téma ženské obřízky (jež byla v Egyptě nakonec v roce 1996 oficiálně prohlášena za ilegální) vydal Tantáwí prohlášení, že neexistuje žádný hodnověrný náboženský podklad pro závaznost této operace. Tantáwí zastával také negativní postoj k zahalování obličeje u žen a veřejně se vyjádřil k situaci ve Francii, kde

---

¹⁰² MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. S. 11.

¹⁰³ MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. S. 11.

¹⁰⁴ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 134.

¹⁰⁵ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 134.

¹⁰⁶ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 134.

¹⁰⁷ KONDRYS, Jan. *Islámský modernismus v Egyptě* [online]. Plzeň. 2012. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta. S. 114. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/handle/11025/2320>

se jednalo o zákaz nošení ostentativních náboženských symbolů do škol, že pokud žije muslimka v zemi, která nedovoluje nosit závoj, má se s tímto zákonem smířit a respektovat ho.¹⁰⁸ Tantáwí byl odpůrce extremismu, podnikal často cesty po Egypt, kde přednášel o islámu jako umírněném a tolerantním náboženství.¹⁰⁹

V rámci této skupiny lze nalézt nepřeborné množství postojů, které mohou být i protizápadní, ale netvoří jádro aktivistického fundamentalismu. Zaprvé jsou fatwy a teologicko-právní úvahy či traktáty pro běžně věřícího muslima příliš složité. Zadruhé učenci sunnitského učení nemají tendence ponoukat věřící k „džihádu mečem“ a stavět se tak do čela různých protirežimních sociálních hnutí.¹¹⁰

To si klade za cíl „radikální (aktivistický islám), který je obzvlášť složitý, avšak zástupci bývají většinou samozvaní laičtí kazatelé a autoři akčních programů, kteří svoji rétorickou dovedností záměrně ovlivňují své posluchače.¹¹¹ Jen zřídka je v jejich názorech podporují konformní ulamá. Jen v Německu bylo za svou kazatelskou činnost vyhoštěno mnoho podvodných ulamá, kteří zasévali nenávist praktikujících muslimů vůči hostitelské společnosti.¹¹² Ale i mezi radikály najdeme hluboké rozdíly. Většina hnutí se zaměřuje na mravní obnovu či reformu prostřednictvím da'wy¹¹³ tak, aby se vrátily zpět na „přímou stezku Boží“.¹¹⁴ Zakládají přitom náboženské nadace, které jsou nezdanitelné, státem nedotknutelné a vždy připravené posloužit tam, kde stát svou funkci neplní.¹¹⁵ I když se část populace snaží o reislamizaci, neznamená to, že je ochotna se aktivně podílet na podvrtných (sebevražedných) akcích nebo že vnímá Západ jako nepřítele, na kterého je potřeba zaútočit.

Další skupinou je lidový islám, který dává věřícímu možnost vyhnout se trestu za spáchaný hřích, protože duchovní a jiné prožitky nejsou svázány strohými pravidly

---

¹⁰⁸ KÜNG, Hans. *Islam, Past, Present and Future*. In: KONDRYS, Jan. *Islámský modernismus v Egyptě*. S. 116.

¹⁰⁹ KONDRYS, Jan. *Islámský modernismus v Egyptě*. S. 117.

¹¹⁰ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 134.

¹¹¹ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 134.

¹¹² CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 140.

¹¹³ Da'wa z arabského slovesa pf. da'á, impf. Jad'ú – zvát, vyzývat. MENDEL, Miloš. Pojmy da'wa a džihád v klasickém islámu. *Religio: revue pro religionistiku*. 1995. 3(1). S. 5.

¹¹⁴ MENDEL, Miloš. Pojmy da'wa a džihád v klasickém islámu. *Religio: revue pro religionistiku*. 1995. 3(1). S. 5.

¹¹⁵ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 163.

šarí'y.¹¹⁶ Tento proud islámu je masový, populární mezi všemi vrstvami a postrádá projev protizápadní xenofobie. Lidový islám má sice vlídnou nepolitickou tvář, ale nemůže nabídnout koncepci politické reformy, protože v průběhu vleklé krize se již vyčerpaly jak národně revoluční, tak i mnohé monarchistické (tradicionalistické) ideologické modely (např. v Alžírsku a Saúdské Arábii).¹¹⁷ Jedním z bouřlivých projevů této krize byly i události „Arabského jara“ v roce 2011, jejichž důsledky jsou patrné dodnes.

4.3. Arabské jaro

Dramatické události, které od počátku roku 2011 ovlivňují situaci na Blízkém východě, byly označeny za „arabské jaro“.¹¹⁸ Miloš Mendel se k označení termínu „jaro“ vyjádřil, jako k parabolě ryze evropského původu, kterou arabský intelektuální diskurs a tamní sdělovací prostředky vůbec nepřejaly a daný vývoj hodnotily pozitivně a tyto události označovaly „arabskými revolucemi“.¹¹⁹ Cílem arabského jara byla snaha lidových povstání nebo reformních sil, ve jménu sekulární parlamentní demokracie, reformovat nebo nahradit stávající autoritářské a nedemokratické systémy.¹²⁰

Arabské jaro se mělo stát analogií k vývoji v západní a střední Evropě, tedy vybudovat systém založený na svobodné mobilitě jedince, svobodě slova, parlamentním systémem vlády, sekularizaci, případně deideologizaci státu, zejména vzdělávacího systému – tedy zbavit se náboženských institucí, které rozhodujícím způsobem ovlivňovaly výkon politické moci a povahu legislativy.¹²¹ Tyto revoluce se nevyhnuły žádné arabské zemi. Pouze ve dvou zemích (Egyptě a Tunisku) došlo k plnohodnotným demokratickým volbám, přesto zvítězily fundamentalistické strany.

Ostatní země, ve kterých probíhaly nepokoje a které měly nakročeno k sekularizačnímu a demokratizačnímu procesu, jej znehodnotily a tak se přehnaná očekávání Západu nevyplnila. Miloš Mendel razí tezi, že islámský svět si musí prožít svou fundamentalistickou epochu a praktiky „sekulárních“ vojenských režimů ji

---

¹¹⁶ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 163.

¹¹⁷ CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. S. 163.

¹¹⁸ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 9.

¹¹⁹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 10.

¹²⁰ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 10.

¹²¹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 10.

nemůžou zvrátit.¹²² Jakkoli je zjevný a prokazatelný, není řízen jako jakási strategie, nýbrž se jedná o nekoordinovaný a dlouhodobý kulturní proces nové sebeidentifikace, „islamizace zdola“, jak ho popisují někteří soudobí evropští specialisté.¹²³ Írán, Izrael a některé arabské státy představují pro Západ hrozbu kvůli své potenciální schopnosti vyrábět jaderné zbraně.

Západ označuje Írán jako totalitní a nedemokratický, ačkoli funguje na principu teokracie – šíitského duchovenstva – který je v kombinaci s ryze západními prvky demokracie autentický a ve svém historicko-kulturním kontextu legitimní.¹²⁴ Pro mnoho muslimů se stal Írán obdivuhodným státem, kterému se podařilo přeměnit sen o návratu k teokratickému zřízení v politickou realitu. Také Turecko zažilo jako jediná sunnitská země skutečnou sociální revoluci, srovnatelnou s evropskými buržoazními revolucemi 18. a 19. století, jejíž součástí byla sekularizace.¹²⁵ V Mauretánii, Alžírsku, Iráku nebo v Pákistánu se technicky uskuteční volby, ale neznamená to jako i u jiných arabských zemí, že spějí do lůna západní demokracie a občanské společnosti.

Západ přistupuje k jednotlivým státům oblasti Blízkého a Středního východu selektivně. Např. Saúdská Arábie, v které vládnou nejbrutálnější režimy, je spojencem Západu, který porušuje platné normy mezinárodního práva. Například při invazi do Iráku roku 2003, která se odehrála mimo stanoviska mezinárodních struktur a navíc s použitím smyšlených důvodů. Za předpokladu, že USA a státy Evropské unie budou i nadále zasahovat v oblasti arabského světa s cílem „demokratizace“ v duchu politiky dvojího metru těchto zemí, můžeme očekávat, že tato rozehraná politika bude kontraproduktivní.¹²⁶

Západ v Sýrii od roku 2003 spolupracuje se zjevně diktátorským režimem na likvidaci chemických zbraní, přihlíží systematickému vraždění „občanů“ Sýrské arabské republiky vlastní „lidovou armádou“ a tajnou policií. Baššára al-Asada považuje za partnera pro další vyjednávání o budoucnosti této země – to vše za diplomatického triumfu Ruska. Arabský svět má své vlastní sociální, kulturní a náboženské rysy a historicky podmíněný řád hodnot, který nelze zlomit nebo upravit tak, aby vyhovovaly západním standardům. Na Blízkém a Středním východě totiž převládá odlišné pojetí

---

¹²² MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 15.

¹²³ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 16.

¹²⁴ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 18-19.

¹²⁵ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 19.

¹²⁶ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 23.

člověka, lidského života, společenských vztahů a vztahů sociálních (rodových, kmenových, etnicko-konfesijních) struktur ke státu.¹²⁷ Místní tradice, historické a ideové symboly ve státní propagandě jsou vesměs silně zakořeněny, působí archaicky, ale jsou funkční a mají přízeň významné výseče svých společností.

Sekularismus, demokracie a občanská společnost a jiné hodnoty Západu jsou Blízkým a Středním východem nahlíženy většinou selektivně a účelově, proto nelze očekávat rozvoj demokracie západního typu v daném regionu a už vůbec ne nařízením loutkových vlád, jejichž životnost je těsně propojena s přítomností cizích okupačních vojsk.¹²⁸ Proces Arabského jara je často spojován s globalizací. Miloš Mendel se domnívá, že termínu globalizace používáme při všech hodnoceních politických procesů, které neumíme vysvětlit věcnými argumenty a vysvětlujeme jím i všechny jevy soudobého světa.¹²⁹ Globalizaci je třeba chápat jako „složitou vzájemnou propojenost, v jejímž důsledku je život stále více utvářen rozhodnutími nebo událostmi, ke kterým dochází kdesi daleko“.¹³⁰ Podobných definic nebo výkladů pojmu globalizace můžeme nalézt celé množství. Tímto pojmem se dobíráme vysvětlení některých jevů soudobého arabského světa, neboť příliš mnoho specialistů soudí, že za Arabské jaro může právě globalizace.

Arabské jaro zapříčinily podle Miloše Mendela historický krach národně revolučních republikánských režimů, únava ze sterility konstitučních monarchií i neúspěchy dalších států, které podléhají svému politickému zřízení a tradicím, na nichž byly vybudovány.¹³¹ Tento proces se snaží o osvobození některých „archaických“ složek dotyčných národů (velkorodin, kmenů, etnických nebo náboženských pospolitostí), nebo usiluje o spontánní, nekoordinované či naopak státem režírované ožívování nadnárodních islámských hodnot, ideálu ummy nebo fiktivního chalífátu.¹³² Arabské národy nechtějí sice respektovat autoritářské režimy, ale také se nechtějí přizpůsobovat Západu, kde západní neokolonialismus, imperialismus, sionismus, dříve též komunismus se stal

---

¹²⁷ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 42.

¹²⁸ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 42.

¹²⁹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 318.

¹³⁰ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. In: MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. S. 318.

¹³¹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 320.

¹³² MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 320.

určujícím rysem tamějších dějin s cílem rozklížit jejich kulturní a národní soudržnost a vyvrátit jejich národní identitu.¹³³

Eroze národních identit na Blízkém východě nebo loajalita k státu často uměle vytvořenými hranicemi má za následek nikoli „střet civilizací“ nebo ohrožení „krvavými hranicemi islámu“ v podání Samuela Huntingtona, ale pro vývoj 21. století vyvstává spíše střet uvnitř jednotlivých civilizací a jejich mnohem menších etnicko-konfesionálních, rodových, kmenových a dalších fragmentů „národních států“.¹³⁴

---

¹³³ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 322.

¹³⁴ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro*. S. 322.

5. Závěr

Předmětem této práce byla analýza souvislostí mezi islámem a násilím a také vliv islámu na společnost v současném globalizovaném světě. Hlavním cílem práce bylo zodpovědět otázku, zda je islám opravdu militantní náboženství, jak nám v posledních letech prezentují média. Práce se podrobně zabývala konceptem džihádu, který je západními médii dáván do souvislostí s terorismem 21. století a je mylně chápán jako „svatá válka“.

Džihádem se rozumí „úsilí“ nebo „snažení“ v zájmu dosažení určitého cíle a jeho nové interpretace obsahují symboličtější a duchovnější pojetí nad klasickým expanzivním pojetím. Pokud má jít o fyzický boj, smí být veden proti nevěřícím, proti odpadlíkům, proti povstalcům ohrožujícím chalífovou moc a při obraně hranic proti vnějšímu nepříteli. Porážka proti odpadlíkům je ještě důležitější z pohledu soudobých radikálně reformistických interpretací než válka proti bezvěrcům, protože bezvěrec Boha nikdy nepoznal, zatímco odpadlík svou víru zavrhl. Proto existují spory mezi sunnity a šíity. Kdyby se tyto dvě zneprátelené skupiny muslimů spojily, mohly by společně bojovat proti Islámskému státu.

Dalším cílem práce bylo analyzovat současnou pozici náboženství ve světě v souvislosti s válečnými konflikty, a jak na tyto činy nahlíží západní společnost. Teroristické organizace využívají fundamentalistického proudu islámu a jsou podporovány wahhábickým královstvím Saúdské Arábie. Wahhábité striktně dodržují Korán a nepřijímají žádné jiné interpretace. K tomuto islámskému proudu náleží pouze dvě procenta z 1,6 miliardy muslimů včetně salafistů.¹³⁵ Nemůžeme tedy celou muslimskou komunitu označovat za teroristy, jakkoli je radikální proud hlasitý. Na příkladu s buddhismem, který je označován za nejpokojnější náboženství, jsme si dokázali, že pokud je zneužit radikálními proudy, které se odvolávají na Boha, může se stát stejně militantním jako islám.

Terorismus není otázka náboženství. Dokonce neexistuje ani žádný „islámský terorismus“, stejně jako křesťanský terorismus severoirské IRA nebo Anderse Breivika. Teror muslimů jsme jako islámský označili my. Strach z islámu vyvolávají především lidé a sdělovací prostředky bojující v duchu svého extrémního a militantního pochopení islámu. Ale sotva bychom jako „křesťanský terorismus“ označili jednání USA, které

---

¹³⁵ TODENHÖFER, Jürgen. *Inside IS - 10 dnů v "Islámském státě"*. S. 24.

jenom ve válkách v Afghánistánu a Iráku připravilo o život minimálně 600 000 lidí.¹³⁶ Války vedené Západem zatím nepřinesly nic jiného než katastrofu a bombardování přineslo smrt bezpočtu sunnitských civilistů. To, co činí Západ, bereme jako odpověď na tzv. „islámský terorismus“, ale nebyli jsme to právě my, kdo začal neoprávněně zasahovat do záležitostí Blízkého Východu? Islámský stát záměrně prezentuje jeho odpudivé metody zabíjení, které Západ hodnotí jako nepřijatelné a brutální. Když ale Západ bombarduje civilisty, jakoby svůj smrtící dopad sám neviděl.

Odpovědí na otázku, zda je islám militantní náboženství nelze jednoznačně odpovědět. Jak v islámu, tak i např. v buddhismu nebo křesťanství najdeme příklady násilných postojů, jako najdeme mírové a tolerantní postoje. Z toho tedy vyplývá, že nemůžeme náboženstvím jako takovým připisovat obecnou charakteristiku mírovosti nebo militantnosti, ale musíme na náboženství nahlížet jako na celek a zkoumat všechny jeho postoje a interpretace v historickém kontextu. I názory některých uznávaných autorit je třeba nahlížet opatrně, protože některé soudy nepředstavují nic jiného, než stereotypy.

Náboženství by měla mezi sebou vést mezináboženský dialog založený na vzájemné toleranci a úctě, protože pokud chce člověk žít v míru s lidmi odlišných kultur, národností či vyznání, bez tolerance se neobejde. Nebát se toho, co je nám cizí a neznámé a snažit se porozumět odlišné kultuře na základě vlastního bádání, by mohlo také přispět k tomu, že si lidé udělají vlastní názor, místo aby slepě věřili médiím, které ne vždy ukazují pravou tvář této problematiky.

---

¹³⁶ TODENHÖFER, Jürgen. *Inside IS - 10 dnů v "Islámském státě"*. S. 26.

Seznam použité literatury

Primární zdroje:

BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. Politologická řada. ISBN 80-859-5996-8.

FLEISSIG, Jiří. *Malá encyklopedie islámu: globální vzestup náboženského násilí*. 1. vyd. Praha: Dar Ibn Rushd, 1993. Politika a náboženství. ISBN 80-900-7673-4.

HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. V Praze: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-49-5.

CHALUPA, Aleš., MENDEL, Miloš., VRZAL, Miroslav., VÁCLAVÍK, David., PAPOUŠEK, Dalibor., ZBÍRAL, David. *Náboženství světa I. Západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2014. ISBN 978-80-210-7199-5. S. 131-140.

JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politika a náboženství. ISBN 978-80-7325-109-3.

KEPEL, Gilles. *Válka v srdci islámu*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1217-8.

KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouza deprivantů: o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha: Makropulos, 1996. ISBN 80-901776-8-9.

LÖHR, Gebhard. *Militantní islám - pokojný buddhismus? : Podpora násilí a jeho odmítání v náboženstvích*. *Religio: revue pro religionistiku*. 2002. **10**(1). ISSN 1210-3640. S. 45-66.

MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0.

MENDEL, Miloš. *Islám jako nepřítel? : eseje a poznámky k dějinám a současnosti islámu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2014. S. 8-46. ISBN 978-80-210-7032-5.

MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. Praha: Dingir, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3.

MENDEL, Miloš. *Pojmy da'wa a džihád v klasickém islámu*. *Religio: revue pro religionistiku*. 1995. **3**(1). ISSN 1210-3640. S. 3-16.

MENDEL, Miloš., OSTŘANSKÝ, Bronislav., RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Překlad Vítězslav Čížek. Praha: Academia, 2007. Utváření Evropy. ISBN 978-80-200-1554-9.

ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie III: diagnózy soudobých společností*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1486-1.

ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie IV (Aktuální a každodenní)*. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1789-3.

TODENHÖFER, Jürgen. *Inside IS - 10 dnů v "Islámském státě"*. Vydání první. Praha: Ikar, 2015. ISBN 978-80-249-2933-0.

Sekundární zdroje:

BOUDA, Ondřej. *Papua-Nová Guinea zrušila zákon o čarodějnictví, ještě v únoru upalovali*. [online]. [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/asieaustralie/_zprava/papuanova-guinea-zrusila-zakon-o-carodejnictvi-jeste-v-unoru-upalovali--1218431

FENDRYCH, Martin. *Zemanův džihád: Český prezident by z Evropy vyháněl muslimy* [online]. [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: <http://nazory.aktualne.cz/komentare/v-parizi-proti-dzihadu-zeman-by-z-evropy-vystehoval-muslimy/r~3852daa899c211e486b9002590604f2e/>

Islám v ČR nechceme [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/>

Islám v ČR nechceme In: *WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie* [online]. aktualizováno 26. 6. 2016. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Isl%C3%A1m_v_%C4%8Cesk%C3%A9_republice_nehceme

JIRŮ, Jakub. *Násilí ve zdravotnických zařízeních a způsoby jeho zvládnání* [online]. 2007. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Lékařská fakulta v Hradci Králové. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

KONDRYS, Jan. *Islámský modernismus v Egyptě* [online]. Plzeň. 2012. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/handle/11025/2320>

Statistiky - Přehled o vykázání v ČR za celý rok 2015. In: *Domácí násilí* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/>

SVORNÍK, Petr. *Násilí a politično* [online]. 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs

Teroristický útok ve Francii na redakci Charlie Hebdo. [online]. [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/teroristicke-utoky-ve-francii/r~c93d1740a66a11e49e4b0025900fea04/>

VESELÝ, Daniel. *Statistiky ukazují, že islámský terorismus není zdaleka největším nebezpečím* [online]. [cit. 2016-06-04]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/nazory/_zprava/daniel-vesely-statistiky-ukazuji-ze-islamsky-terorismus-neni-zdaleka-nejvetsim-nebezpecim--1445547

WARNER, Bill. [Why Are The People Afraid]. In: *Facebook* [online]. 20. 3. 2016 v 22:54 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/hejobcane/videos/963256977093979/>

Za první týden ramadánu zahynulo v Sýrii 224 civilistů, vrtulníky shazují barelové bomby [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/158710-za-prvni-tyden-ramadanu-zahynulo-v-syrii-224-civilistu-vrtulniky-shazuji-barelove-bomby/>

Seznam obrázků

- [1] Obrázek 1 — *Logo iniciativy Islám v ČR nechceme* [online]. [cit. 2016-07-07].
Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/o-nas/logo/>
- [2] Obrázek 2 — *Lidová básnička Běžel zajíc kolem plotu* [online]. [cit. 2016-07-07].
Dostupné z: <http://wiener.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=98310>
- [3] Obrázek 3 — *Titulní strana kontroverzního francouzského časopisu Charlie Hebdo* [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z:
<http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/teroristicke-utoky-ve-francii/r~c93d1740a66a11e49e4b0025900fea04/>